

Benim SİYER sözlüğüm

NURİYE ÇELEĞEN

RESİMLEYEN
ÖZLEM GÜNEŞ

GÜLCE
ÇOCUKtimes

ABA

Aba, kadın kıyafeti olan "abâye" kelimesinin Arapçada çoğul şeklidir. Geçmişte Müslüman toplumlarda yaygın olarak kullanılan bir giysidir. Kalın kumaştan dikilmiş, önü açık bir üst giysidir. Dilimizde "Aba altından sopa göstermek" deyiminde bu kelime geçer.

Aba, Peygamberimizin de giydiği bir giysidir. Peygamberimizin hayatını anlatan birçok kaynakta bu kelimeye rastlarız. "Âl-i Aba", "Ehl-i Aba", "Hamse-i Âl-i Aba" ve "Pençe-i Âl-i Aba" gibi özel anlamlı tamlamalar da vardır.

ABDULLAH

Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) babasıdır. Mekke'yi yöneten Abdülmuttalib, oğlu Abdullah'ı çok severdi.

Abdullah'ın alnında nesil-lerden nesle aktarılan peygamberlik nuru vardı. Evlendiğinde o nur, eşi Amine Hanım'a geçti. Abdullah, Peygamberimiz doğmadan önce genç yaşta vefat etti.

ABDÜLMUTTALIB

Peygamberimizin (s.a.v.) dedesidir. Doğduğunda saçlarında beyazlar vardı. Bu sebeple ona saçları ağarmış, "beyaz saçlı" anlamında Şeybe ismini verdiler. Annesi Medineli Selma'dır. Babası Gazzé'de ölünce annesiyle Medine'de kaldı. Amcası Muttalib onu Mekke'ye götürdü. Halk Şeybe'yi Muttalib'in kölesi zannetti. Bu yüzden ona "Muttalib'in kölesi" anla-

mında Abdülmuttalib dediler.

Abdülmuttalib iyi huylu ve adil birisiydi. Adildi. Amcası vefat ederken Mekke'nin yönetimini ona emanet etti. Yönetici olduğu dönemde rüyasında kendisine Zemzem Kuyusu'nun yeri gösterildi. Ve uzun zamandır yeri bilinmeyen zemzemi gün yüzüne çıkarttı.

Peygamberimizin babası vefat edince Abdülmuttalib torunu olan Peygamberimize kucak açtı. Peygamberimizi çok severdi. Abdülmuttalib vefat ettiğinde, Peygamberimiz henüz sekiz yaşındaydı.

ACVE

Bu hurmayı Sevgili Peygamberimiz bizzat dikmiş ve bereketli olması için dua etmiştir. Çok özel ve değerli bir hurma çeşididir. Bu hurmayı Sevgili Peygamberimiz kendi eliyle dikmiş ve be-

reket duası yapmıştır. Peygamberimiz, acveye "cennet meyvesi" adını vermiştir.

AMEL

Amel, bu dünyada ve ahirette karşılığını göreceğimiz her söz, iş ve davranışı anlatan terimdir. Amel, bizim davranışlarımız ve yaptığımız işler demektir. Allah, Kur'an'da bizi kimin daha güzel işler yaptığını görmek için yarattığını belirtir.

Güzel dinimizin yapmamızı istediği iyi, doğru ve faydalı davranışlara salih amel denir. Dinimizin yasakladığı işlere ise kötü amel denir.

HZ. ÂMİNE

Hz. Âmine, Peygamberimizin (s.a.v.) annesidir. O, Mekke'nin en saygın ailelerinden birinin kızıdır. O zamanlarda, kız çocukları pek istenmez-

ken Âmine'nin babası, kızının doğumuna çok sevinip ziyafet verdi.

Hız. Âmine, vakti gelince Hz. Abdullah ile evlendi. Nesilden nesle aktarılan Hz. Abdullah'ın alnındaki nur, hamile olunca ona geçti. Nûr-ı Muhammedî, Nûr-ı Nübüvvet (Peygamberlik Nuru) denen nur budur. Evlendikten birkaç ay sonra Hz. Abdullah vefat etti.

Hız. Âmine, hamileliği süresince her ay bir peygamberi rüyasında gördü. Bu harikalıklar ilerleyen zamanlarda da devam etti. Hele de Peygamberimizin doğumunu sırasında yaşanan olağanüstü hadiseler... Takvimler 577'yi gösterdiğinde Peygamberimizin hayatında çok önemli bir olay daha yaşanır. Peygamberimiz henüz altı yaşındayken annesi Hz. Âmine de vefat etmiştir. Artık hem yetim hem de öksüzdür.

BİR HADİS ÖĞRENİYORUM:

Peygamberimiz buyurdu: "Ben, atam İbrahim'in duası, kardeşim İsa'nın müjdesi ve annem Âmine'nin rüyasıyım." (Müsned, 4/127)

AHİR ZAMAN PEYGAMBERİ

Bu ifade, Sevgili Peygamberimizi tanıtmak için kullanılan özel bir kavramdır. Ahir zaman, dünyanın sonuna yakın olan dönemi ifade eder. Bu kavram, Peygamberimizin tüm peygamberlerin sonuncusu olduğunu vurgulamak için kullanılır. Bu terim, Peygamberimizden sonra başka bir peygamber gelmeyeceğini de anlatır.

AHMED

Ahmed, Peygamberimizin (s.a.v.) Kur'an-ı Kerim'de anı-

lan isimlerinden biridir. Hz. İsa, Peygamberimizin geleceğini bu ismiyle müjdelemiştir.

Ahmed ismi, "en çok öven" ve "en çok övülen" anlamlarına gelir.

Ahmed isminin manasında hem övme hem de övülme vardır. Allah, Peygamberimizi bütün insanlardan daha çok övdüğü için Ahmed ismini vermiştir.

BİR HADİS ÖĞRENİYORUM:

Peygamberimiz buyurdu: "İsmim Kur'an'da Muhammed, İncil'de Ahmed, Tevrat'ta ise Ahyed'dir." (Kenzul-ummal, h. no:1021)

AHYED

Ahyed, Peygamberimizin (s.a.v.) Tevrat'ta geçen ismidir. Bu isim, bazı kaynaklarda Uhîd olarak da yazılmaktadır.

BİR HADİS ÖĞRENİYORUM:

Peygamberimiz buyurdu:

"Bana Ahyed isminin verilmesi, ümmetimi cehennemden uzaklaştırmamdan ötürüdür."

(Kenzul-ummal, h. no:1021)

HZ. ÂİŞE (r. a.)

Peygamberimizin (s.a.v.) Hz. Hatice'den sonra evlendiği eşidir. Hz. Ebû Bekir'in kızıdır. Lakabı Sıddıka'dır. Büyük bir ilim sahibidir. Peygamberimiz ona Hümeyra lakabını vermiştir.

Peygamberimizden en çok hadis aktaran kişidir.

AKABE BİATLARI

Biat ve beyat kelimeleri bağlılığını bildirmek demektir. Peygamberimiz Mekke'den Medine'den iman etmiş on iki kişi geldi. Peygamberi-

ze bağılıklarını bildirdiler. Bu olay, Mekke'ye üç kilometre uzaklıkta bulunan Akabe'de gerçekleşti. Buna Birinci Akabe Biatı dendi.

Bir yıl sonra Medine'den aynı yere bu kez yetmiş iman etmiş kişi geldi. Peygamberimize bağılıklarını bildirdiler. Buna da İkinci Akabe Biatı dendi.

Bu biattan birkaç ay sonra sevgili Peygamberimiz Medine'ye hicret etti.

ÂL

Âl, Arapçada serap, dağ, dağın çevresi, çadır direği

anlamındadır. Kişinin ailesi, arkadaşları ve dostları için kullanılır. Sevgili Peygamberimizin hayatında çok duyduğumuz bir terimdir. Âl-i Muhammed, Âl-i Nebi, Âl-i Aba gibi yerlerde kullanılır.

Âl kelimesini salavat getirirken de söyleriz. Peygamberimizin iki türlü âli vardır. Birisi akrabası olanlar. İkinci ise akraba bağı ile değil de inançla ona bağı olanlar.

Peygamberimize benzediğimiz ve onu sevdiğimiz kadar onun âlinden sayılırız. Salavatlardaki âl-i Muhammed (s.a.v.) duasına bizler de katılırız.

HZ. ALİ (r. a.)

Peygamberimizin (s.a.v.) amcası Ebû Talib'in oğludur. Mekke'de büyük bir kıtlık olmuştu. Peygamberimiz, çocukları çok olan amcası Ebû Talip'e destek olmak istedi. Bu sebeple beş yaşındaki

Ali'yi yanına aldı. Hz. Ali, ilk Müslümanlardandır. 10 yaşında Müslüman oldu.

Peygamberimizin kızı Hz. Fatıma ile evlendi. Peygamberimizin soyu olan Ehl-i Beyt, Hz. Ali'nin çocukları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den devam etti.

Hulefâ-yi Râşidîn'in (dört halife) dördüncüsüdür. Hz. Ali kahramanlığı ve ilimde önde oluşuyla da bilinir. Namaz kılarken şehit edildi.

BİR HADİS ÖĞRENİYORUM:

Peygamberimiz buyurdu: "Ben ilim şehriyim, Ali ise kapısıdır."

(el-Cami'us-Sağir 1/415)

ÂL-İ ABA

Aba, üstten giyilen hırka-dır. Âl soy demektir. Âl-i ABA hırkanın altındakiler demektir.

Peygamberimiz, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz.

Hüseyin'i abasının (hırka) altına aldı. Şöyle dua etti:

"Allah'ım, Ehl-i Beyt'im bunlardır. Bunların kusurlarını gider. Kendilerini tertemiz yap!"

Âl-i ABA, Peygamberimizle hırkasının altında bulunanlara denir. Hamse-i Âli ABA, Pençe-i Âl-i ABA şeklinde de söylenir. Penç Farsça, hamse de Arapça beş demektir. Yani Peygamberimizle birlikte onun hırkasının altında ismi geçen beş kişiyi ifade eder.

Âl-i ABA, İran ve Türk edebiyatında çok kullanılır.

ÂL-İ BEYT

Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) ailesi için kullanılır. Âl-i Muhammed, Âl-i Nebî, Âl-i ABA, Âl-i Resûl, Ehl-i Beyt gibi söylenişleri vardır.

(Detaylı bilgi için Ehl-i Beyt maddesine bakınız.)

ÂL-İ MUHAMMED

Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) mübarek ailesi için kullanılır.

(Detaylı bilgi için Ehl-i Beyt maddesine bakınız.)

ALEYHİSSELÂM

Sevgili Peygamberimiz veya diğer peygamberlerden birisinin ismi geçtiği zaman söylenir. Allah'ın selamı üzerine olsun, demektir. Hürmet ve saygı ifade eder. Peygamberlerin isimlerinin yanında kısaltılmış olarak şu şekilde yazılır: (a.s.)

ALEYHİSSALATÜ- VESSELAM

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun demektir. Bu yalnız bizim Peygamberimiz için kullanılır. Peygam-

berimizin ismi anılınca ve ismi işitilince bu şekilde dua edilir.

Yazılı metinlerde Peygamberimizin isminin yanında kısaltılmış olarak şu şekilde yazılır: (s.a.v.)

(Detaylı bilgi için sallallahu aleyhi ve sellem ve salâtü-selâm maddelerine bakınız.)

ARAFAT

Arafat, Mekke'nin yirmi bir km doğusundadır. Düz bir alandır. Hacda bu alana gelinmeden hacı olunmaz. Arafat'a gelen hacılar burada daha önce yaptıkları günahlarına tövbe etmeleri ve affedilmeyi istedikleri yer olduğu için bu isim verildiği kaynaklarda geçmektedir. Hz. Âdem ile Havva'nın dünyaya indirildikten sonra burada tekrar buluşmuşlardır. Onun için buraya tanışma yeri anlamında Arafat den-

miştir. Yine aynı şekilde Hz. İbrahim'in Melek Cebrail'den Hacc'ın yapılış şeklini öğrenirken duyduğu "Arefte" kelimesinden geldiği kaynaklarda geçer.

Arafat'ın güzel koku anlamı da vardır. Peygamberimiz çok meşhur Veda Hutbesini Arafat'ta vermiştir.

ARAP

Arap, Peygamberimizin (s.a.v.) dünyaya geldiği milletin ismidir. Bir anlamı çöl ve ağaçsız ova demektir. Bir anlamı da güzel anlatım ve dile hâkim olma demektir. Peygamberimizden önce Araplar dil ve edebiyatta kendilerini diğer milletlerden

üstün görürlerdi. Kendilerine Arap diğer milletlere ise Acem derlerdi.

Peygamberimiz hiçbir milletin yani ırkın başkasından üstün olmadığını söyledi. Kendi milletini başka milletlerden üstün görmek olan ırkçılığı kaldırdı.

BİR HADİS ÖĞRENIYORUM:

Peygamberimiz buyurdu: "Allah indinde en şerefli olan takva (günahattan kaçınmakta) en ileri olanıdır. Arap'ın Arap olmayan (acem) üzerine bir üstünlüğü yoktur. Arap olmayanın da Arap üzerine bir üstünlüğü yoktur. Siyah derili olanın beyaz derili üzerine bir üstünlüğü yoktur, beyazın da siyah derili üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük sadece takva ile olur." (Cem'ul-Fevâid, 1/510, hadis no: 3632)

ARAP YARIMADASI

Arabistan ve Ceziretülarap da denir. Asya'nın güneybatısı ve Afrika'nın kuzeydoğusunda yer alan bir yarımadadır. Büyük bölümü çöldür. İklimi çok sıcaktır. Petrol ve doğalgaz kaynakları bakımından çok zengindir.

Arap yarımadasında sekiz devlet bulunmaktadır. Bu devletlerin en büyüğü Suudi Arabistan'dır. Yarımadanın tam ortasında yer almaktadır. Peygamberimiz Suudi Arabistan'ın Mekke şehrinde dünyaya gelmiştir.

ARAP YARIMADASI

ASHAB

Peygamberimizin arkadaşları olan sahabe kelimesinin çoğul şeklidir.

(Detaylı bilgi için sahabe maddesine bakınız.)

ASHAB-I BEDİR

Ehl-i Bedir olarak da söylenir. Peygamberimizle Bedir Gazvesinde bulunan arkadaşlarına denir.

Bu sahabelerin sayıları 313'tür. Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimiz tarafından bu sahabeler övülmüştür. Cennetlik oldukları kabul edilir.

Ashab-ı Bedir hakkında kitaplar yazılmıştır. Bu sahabelerin isimlerini sayarak edilen dua makbul olduğu kaynaklarda geçer.

ASHAB-I SUFFE

Suffe gölgelik demektir. Peygamberimizin (s.a.v.) mescidinin (Mescid-i Nebevi) bir kısmında hurma dallarıyla kaplı bir bölüm vardı. Burada Medine'de evi olmayan ve kalabilecek yakınları olmayan sahabeler kalırdı. Bunlara Ashab-ı Suffe (Ashab-ı Suffa) dendi.

Peygamberimizin yanından hiç ayrılmazlardı. Bunlar Kur'an ve sünnet (Peygamberimizin örnek hayatının) öğrencileriydi. Bütün vakitlerini ilim öğrenmek ve ilim öğretmekle geçirirlerdi. Geçimlerini Peygamberimiz ve zengin sahabeler üstlenmişti.

Ashab-ı Suffe'nin en meşhur sahabesi "kedi babası" olarak bilinen Ebû Hüreyre'dir.

BİR HADİS ÖĞRENİYORUM:

Peygamberimiz buyurdu: "Ey Ashab-ı Suffa! Size müjdeler olsun ki; her kim şu sizin bulun-

duğunuz hâl ve sıfatta ve bulunduğu durumdan razı olarak bana kavuşursa, o benim arkadaşlarımdandır." (M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili 2/941)

ASR-I SAADET

Mutluluk yüzyılı anlamında bir terimdir. Peygamberimizle dört halife Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'nin yaşadıkları dönemlere denir. Mutluluk çağı, mutluluk dönemi, saadet yüzyılı demektir.

Bu dönemde Kur'an-ı Kerim indi. İnsanlar, Peygamberimizin güzel ve örnek hayatını öğrendi. Allah'ın emirleri eksiksiz uygulandığı için insanlar çok mutlu oldular.

BİR HADİS ÖĞRENİYORUM:

Peygamberimiz buyurdu: "İn-
sanların en hayırlıları benim
asrında yaşayanlardır."

AŞERE-İ MÜBEŞŞERE

Cennetle müjdelenmiş on kişi manasında bir terimdir. Aşere on, mübeşşere de müjde edilen demektir. Peygamberimizin cennetle müjdelediği on dostuna denir.

Her şeyi olduğu gibi geleceği de Allah bilir. Allah kendisindeki bilgileri peygamberlerine de bildirmiştir. Allah, Peygamberimize on arkadaşının cennetlik olduğunu söylemiştir.

Aşere-i Mübeşşere denen bu sahabeler şunlardır:

Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Talha b. Ubeydullah, Zübeyr b. Avvâm, Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebû Vakkâs, Ebû Ubeyde b. Cerrâh, Saîd. B. Zeyd.

AYET

Allah'ın varlığını, peygamberlerin doğruluğunu ispatlayan açık delil anlamındadır. Kur'an-ı Kerim'in her bir suresinin belli bölümleri için kullanılan terimdir. Bu cümleler uzun ve kısa olduğu gibi kelime ve harflerden de oluşur.

Kur'an-ı Kerim, Peygamberimize verilen en büyük mucizedir. Kur'an, benzerini kimsenin yazamayacağı üstün bilgiler içermektedir. Peygamberimizin sözlerinin doğruluğuna ve peygamberliğine bir delil olduğu için Kur'an'ın cümlelerine ayet denmiştir.

BİR HADİS ÖĞRENİYORUM:

Peygamberimiz buyurdu: "Kalbinde, kafasında, hafızasında hiçbir ayet bulunmayan kimse harap olmuş bir ev gibidir."
(Tirmizi, Fezailül Kur'an 18)